

IHMISKAUPAN UHRIEN **AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

PUOLIVUOTISKATSAUS

1.1.—30.6.2019

Kerjäämiseen pakottamista Suomessa

Auttamisjärjestelmä selvitti: näin ihmiskaupasta uutisoidaan

Tilastot alkuvuodelta 2019 - jälleen ennätysmäärä uusia asiakkaita

Aluksi.....	3
Auttamisjärjestelmä selvitti: näin ihmiskauppa näkyy uutismediassa.....	4
Pakkoavioliittoja ja kerjäämään pakottamista: auttamisjärjestelmän tilastot	
1.1. - 30.6.2019.....	6
Uudet asiakkaat tilastoina.....	8
Auttamisjärjestelmän kaikki asiakkaat: ennätysmäärä.....	11
Auttamisjärjestelmän tekemä virallinen tunnistaminen.....	13
Auttamisjärjestelmän antamat harkinta-ajat.....	13
IHME-hanke päättyi - ja ylitti odotukset.....	14
Auttamisjärjestelmä edustaa Suomea Itämeren valtioiden neuvostossa...	16
Counter-trafficking in the Baltic Sea Region.....	17
Auttamisjärjestelmän henkilökunta.....	19
Yhteystiedot.....	19

Yli vuosikymmen on väiteltä, esiintyykö Suomessa kerjäämään pakottamista vai ei. Tässä ihmiskaupan muodossa alisteisessa asemassa oleva henkilö pakotetaan kerjäämään ja luovuttamaan saamansa varat hyväksikäyttäjilleen. Uhri voidaan myös pakottaa tekemään pikkurikoksia.

Tätä rikollisuuden muotoa on viime vuosikymmenen aikana havaittu muissa Pohjoismaissa sekä esimerkiksi Virossa. Suomessa sitä ei ole toistaiseksi tunnistettu. Tänä vuonna ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään on kuitenkin hakeutunut kaksi Suomessa kerjäämään pakotettua henkilöä sekä kolmas, jota yritettiin väkivalloin pakottaa rikolliseen toimintaan.

Mitä tämä sitten tarkoittaa? Onko kaikkea kerjäämistä epäiltävä ihmiskaupaksi? Ei sentään. Järjestöjen sekä poliisin tekemien selvitysten mukaan¹ valtaosa kerjäämisestä vaikuttaisi olevan juuri sitä miltä se vaikuttaakin: varojen keräämistä köyhyyden helpottamiseksi.

Tällainen kuva on muodostunut myös auttamisjärjestelmälle. On kuitenkin hyvä huomioida, että mahdollisuus hyväksikäyttöön on olemassa lähes kaikilla aloilla, myös kerjäämisessä. Sekaan voi mahtua myös yksilöitä, jotka ovat hyväksikäytön kohteena.

Auttamisjärjestelmä on kevään 2019 aikana käynyt tiedonhankintamatkalla Romaniassa ja Bulgariassa - maissa, joista liikkuvat kerjäläisväestöt useimmin ovat kotoisin - sekä Ukrainassa. Matkat ovat osa Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) järjestämää projektia (HOF-BSR), jonka tarkoitus on kehittää Itämeren alueen maiden välistä yhteistyötä ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa.

Useissa Itämeren rannikkovaltioissa on tunnistettu lukuisia Romaniasta, Bulgariasta ja Ukrainasta kotoisin olevia ihmiskaupan uhreja. Auttamisjärjestelmän tilastoissa nämä kolme kansalaisuutta näyttäytyvät vain maltillisesti.

Ennätyssuuret asiakasmäärät aiheuttaneet viivästyksiä hakemusten käsittelyssä

Auttamisjärjestelmään on alkuvuodesta 2019 ohjautunut jälleen enemmän mahdollisia ihmiskaupan uhreja kuin koskaan aiemmin. Myös kokonaisasiakasmäärä on yli 50 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan.

Ennätykselliset asiakasmäärät ja auttamisjärjestelmään tehdyt hakemukset (esitykset) asiakkaaksi ottamiseksi ovat pitäneet järjestelmän työntekijät kiireisinä. Vaikka kiireelliset tapaukset on pystytty ja pystytään vastaisuudessakin hoitamaan nopeasti ja tehokkaasti, ovat ei-kiireellisten auttamisjärjestelmään tehtyjen esitysten ratkaisuaajat venyneet tavoiteajoista. Uuden ei-kiireellisen esityksen käsittely voi tapauksesta riippuen kestää yli kuukauden.

Auttamisjärjestelmä tutkii ja kouluttaa

Maaliskuussa auttamisjärjestelmä ja Heuni julkistivat selvityksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta ihmiskaupasta ja hyväksikäytöstä Suomessa. Selvityksen mukaan Suomessa lapsia ja nuoria käytetään ihmiskauppaan viittaavalla tavalla hyväksi muun muassa rikollisessa toiminnassa. Heitä ei kuitenkaan tunnisteta ihmiskaupan uhreiksi.

Auttamisjärjestelmä on pyrkinyt resurssiensa puitteissa hoitamaan osansa viranomaisten ja muiden avainryhmien koulutuksesta. Kesäkuussa 2019 päättyneen IHME-hankkeen kautta noin 1200 esitutkintaviranomaista on saanut koulutusta ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta. Koulutusta on annettu myös ihmiskaupparikosten esitutkinnasta. Projektissa laaditut koulutusmoduulit jäävät pysyväksi osaksi esitutkintaviranomaisten koulutusta.

1. Lantela, Meri (18.4.2019) ”Kerjäämisen ja rikollisuuden suhde on puhuttanut jo vuosia: ’Ei riitä, että naapurimaissa on selvinnyt vastaavanlaista toimintaa”, Yle uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-10716273>

Auttamisjärjestelmä selvitti:

NÄIN IHMISKAUPPA

NÄKY Y UUTISMEDIASSA

Moni meistä muodostaa käsityksensä ihmiskaupasta uutismediassa näkemänsä perusteella. Eisiis ole aivan yhdentekevää, kuinka ihmiskaupasta uutisoidaan. Auttamisjärjestelmä analysoi kotimaisen printtimedian vuonna 2018 julkaisemia ihmiskauppauutisia ja löysi muun muassa näkymättömät miehet.

Naiset uhreja, miehet näkymättömiä

Naisiin kohdistuva ihmiskauppa sai huomattavasti enemmän palstatilaa kuin miehiin tai muihin sukupuoliin kohdistuva. Erityisesti prostituutioon pakottaminen tai painostaminen nousi suosituksi aiheeksi, ja tähän aiheeseen liittyviä uutisjuttuja haettiin myös ulkomaisista uutislähteistä.

Oli tavallista, että ihmiskaupan uhrin sukupuoli mainittiin uutisjutuissa vain silloin, kun uhri oli nainen. Miespuolisiin uhreihin viitattiin uhreina tai esimerkiksi työntekijöinä.

Näin miehet jäivät näkymättömiksi myös niissä tapauksissa, joissa uhreina oli pääosin miehiä, esimerkiksi ravintola- ja marjanpoimintalaa koskevien rikostapausten uutisoinnissa.

Tämä voi vahvistaa harhaluuloa siitä, että ihmiskauppa on pääsääntöisesti naisiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä. Miesten haavoittuvuus ihmiskaupan uhriksi joutumiselle ei noussut jutuissa esiin.

Myös ulkomaalaisuuteen ja maahanmuuttoon liittyvät seikat koros-

tuivat ihmiskauppauutisissa, ja näihin liittyvät maininnat kirjoitettiin usein jo jutun otsikkoon.

Selvitys suosittaakin, että toimituksissa kiinnitettäisiin huomiota siihen, kuinka sukupuoleen ja etnisyyteen liittyviä termejä käytetään ihmiskauppaan liittyvässä uutisoinnissa.

Rikosprosessit etusijalla

Valtaosa analysoiduista jutuista oli lyhyehköjä yksittäisistä rikostutkinnoista, pidätyksistä tai tuomioistuinkäsittelyistä kertovia uutisia. Jokaisessa jutussa käytettiin pääsääntöisesti vain yhtä viranomaislähdettä, joka tavallisesti oli tuomioistuimen tai esitutkintaviranomaisen laatima lehdistötiedote.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on arvioitu, että ihmiskaupan esittäminen tällaisten pistemäisten, rikosprosessiin keskittyvien uutisten kautta voi aiheuttaa sen, että uutisia seuraava yleisö saa ilmiöstä hyvin yksipuolisen kuvan: se näyttää pahojen tekijöiden ja heikkojen uhrien välisenä ongelmana, johon puuttuminen vaatii nimenomaan rikosentorjunnan keinoja.

Ihmiskaupaa mahdollistavat taust-

tatekijät jäävät tämän kategorian uutisjutuissa pimentoon. Esimerkiksi tiettyjen markkinoiden riippuvuus työvoiman hyväksikäytöstä tai uhrin haavoittuvuuteen johtavat rakenteelliset tekijät eivät tule jutuissa ilmi. Tämä puolestaan vaikeuttaa uhrien tunnistamista sekä hidastaa ihmiskaupaa mahdollistaviin rakenteellisiin tekijöihin puuttumista.

Taustoittavat artikkelit vaativat tekijältään usein enemmän aikaa ja tutkimustyötä, mitä voi olla vaikeaa sovittaa nopearytmiseen rikosuutisten toimittamiseen.

Ulkomailta valikoituvat rannkimmat tapaukset

Ulkomaisista uutislähteistä haalitut jutut käsittelivät useimmin seksuaalista hyväksikäyttöä. Tässä kategoriassa jutut olivat tavallisesti erityisen rankkoja ja käsittelivät tapauksia, joissa uhreja oli useita ja tekijät kansainvälisiä rikollisorganisaatioita. Uhrit olivat lähes poikkeuksetta naisia ja alaikäisiä lapsia.

Ulkomaan uutiset muodostivatkin selvityksen mukaan kokonaan oman kategoriansa, jossa suomalaisiin uutismedioihin valikoituivat erityisen järkyttävät ja samalla

stereotyyppioita vahvistavat tapaukset. Erityisesti vauvoin ja pikkulapsiin kohdistuvat rikokset nostettiin esiin ja juttujen otsikoinnissa käytettiin sensaatiohakuista kieltä. Muunkinlaisia tarinoita olisi kuitenkin ollut tarjolla.

Selvityksen mukaan ulkomaisista uutislähteistä olisi mahdollista valikoida myös ihmiskaupan taustatekijöitä ja harvemmin tunnistettuja ihmiskaupan muotoja esiin tuovia juttuja. Näillä jutuilla voitaisiin myös taustoittaa suomalaisesta rikosprosessista kertovia lyhyitä uutisia silloin, kun soveltuvia juttuja olisi tarjolla. Eri asia onkin sitten se, herättävätkö tällaiset jutut lukijoiden kiinnostuksen.

Suomalaisen median suoritus verrattain vahva

Ihmiskauppauutisointia on tutkittu useassa eri valtiossa, esimerkiksi Yhdysvalloissa, Yhdistyneissä Kuningaskunnissa, Thaimaassa, Puolassa ja Kanadassa. Tutkimuksissa mediaa on arvosteltu muun muassa liiallisesta viranomaislähteiden käytöstä, ihmiskauppailmiön yksinkertaistamisesta ja sensaatiohakuisesta kielikäytöstä. Myös kansainvälisesti ihmiskauppa esitetään usein nimenomaan naisiin kohdistuvana seksuaalisena hyväksikäyttönä, eikä rikosprosessista kertovia uutisia taustoiteta.

Selvityksen mukaan suomalainen uutismedia pärjäsikin kuitenkin verrattain hyvin useillakin eri osaluilla. Rikosprosessista kertovia uutisia lukuun ottamatta toimittajat hakivat tietoa ihmiskaupasta useista eri lähteistä. Lähteinä käytettiin viranomaislähteiden lisäksi tai sijasta ihmiskaupan vastaisessa

työssä mukana olevia järjestöjä, asiantuntijoita sekä esimerkiksi elinkeinoelämän edustajia.

Suomessa ei pääsääntöisesti soruttu käyttämään sensaatiohakuista kieltä, vaan ihmiskaupasta kirjoitettiin turhia revittelemättä.

Myös juttuihin valittu kuvitus pysyi pääosin asialinjalla, ja stereotyyppioita vahvistavia kuvia kahlituista naisista ja viivakooditatuoinneista käytettiin äärimmäisen harvoin.

Tällaiset stereotyyppioita vahvistavat kuvat antavat virheellisen kuvan ihmiskaupasta. Suomalaisessa mediassa niitä osataan jo välttää. Kuvituskuva.

Analysoidussa, vuonna 2018 julkaistussa materiaalissa oli vain muutama tutkivaa journalismia tai ihmiskauppailmiötä muuten taustoittava artikkeli. Näissä jutuissa ilmiön taustatekijöitä valotettiin ansiokkaasti. Artikkeleissa mm. haastateltiin ihmiskaupan uhria, matkustettiin tarkastelemaan olosuhteita, joista uhrin ovat lähteneet ja avattiin Suomen lainsäädännössä olevia, ihmiskaupan uhrien haavoittuvuutta lisääviä tekijöitä.

Selvitys mainitsee huomionarvoisena sen, että vuoden 2019 puolella on julkaistu hyvinkin syväluotaavaa tutkivaa journalismia, joka on käsitellyt työvoiman hyväksikäyttöä ja

antanut äänen myös miespuolisille ihmiskaupan ja hyväksikäytön uhreille. Lisäksi esimerkiksi nigerialaisen Itohan Okundayen tapauksesta kertovat jutut ovat sisältäneet ihmiskauppailmiön laajempaa taustoittamista.

Selvitys luettavissa syksyllä

Selvityksessä analysoitiin neljän suomalaisen uutisjulkaisun (Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Yle uutiset ja MTV Uutiset) yhteensä 91 ihmiskauppaan liittyvää uu-

tisjuttua ja niihin liittyvää kuvitusta. Jutut oli julkaistu online-alustoilla vuoden 2018 aikana. Selvitystä varten myös haastateltiin aihepiiriin paneutuneita toimittajia.

Terhi Tafarin (LLM, BSoc.Sci) laatiman selvityksen *Review of media framing of human trafficking in Finnish news media* rahoitti Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) ihmiskaupan vastainen projekti HOF-BSR. Selvitys julkaistaan englanniksi CBSS:n toimesta ja se ilmestyy syksyn aikana myös ihmiskauppa.fi -sivustolle.

Lisää auttamisjärjestelmän ja CBSS:n yhteistyöstä sivuilla 16-18.

PAKKOAVIOLIITTOJA JA KERJÄÄMÄÄN PAKOTTAMISTA

TÄTÄKIN ON IHMISKAUPPA SUOMESSA. Auttamisjärjestelmän palveluihin otettiin alkuvuodesta 2019 peräti 115 mahdollista ihmiskaupan uhria sekä heidän 37 alaikäistä lastaan. Suomessa uhriksi joutuneet olivat joutuneet pääosin seksuaalisen sekä työvoiman hyväksikäytön kohteeksi, mutta myös kerjäämään ja rikolliseen toimintaan pakotettuja tunnistettiin. Avioliittoon pakotettujen määrä on edelleen kasvussa. Ulkomailla uhriksi joutuneiden joukosta tunnistettiin mm. elinkaupassa hyväksikäytettyjä.

Kerjäämään pakottaminen on yksi ihmiskaupan muodoista. Kuvituskuva.

Kesäkuun 2019 alkuun mennessä auttamisjärjestelmään on otettu yli 50 prosenttia enemmän asiakkaita (115 asiakasta) kuin vastaavaan aikaan edellisvuonna (76 asiakasta). Uudet asiakkaat ovat mahdollisesti ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä. Heistä 30 prosenttia oli joutunut ihmiskauppaan viittavan hyväksikäytön kohteeksi Suomessa.

Useimmin Suomessa ihmiskaupan uhriksi joutunutta oli hyväksikäytetty työntekijänä esimerkiksi maa-tilalla tai ravintola-alalla (12 henkilöä).

Pakkoavioliitot

Yhtä usein Suomessa tapahtunut hyväksikäyttö liittyi pakkoavioliittoon (12 henkilöä). Näistä neljässä tapauksessa avioliitto oli solmittu Suomessa. Kahdeksassa tapauksessa liitto oli solmittu ulkomailla, mutta perhe on saapunut Suomeen, missä hyväksikäyttö on jatkunut.

Vuonna 2017 laaditussa selvityksessä pakkoavioliitoista ja niiden ilmenemisestä Suomessa⁽¹⁾ arvioitiin, että Suomessa useimmin ilmevä pakkoavioliiton muoto olisi

sellainen, jossa Suomessa asuva ja mahdollisesti Suomen kansalainen viedään vanhempien toimesta ulkomaille naitettavaksi. Auttamisjärjestelmän asiakkuuteen ei ole ohjattu ainoatakaan tällaisen pakkoavioliiton muodon uhria.

Kerjäämään pakottamistakin esiintynyt

Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi Suomessa kertoi joutuneensa seitsemän asiakasta. Tämä on vähemmän

kuin edellisvuonna, jolloin useita prostituutioon painostettuja ja pakotettuja henkilöitä tunnistettiin pääosin poliisin paljastavan toiminnan kautta.

Auttamisjärjestelmän palveluihin hakeutui Suomessa rikolliseen toimintaan sekä kerjäämään pakotettuja henkilöitä. Kerjäämään pakotettuja henkilöitä (2 henkilöä) on painostettu myös rikolliseen toimintaan sekä pullojen keräämiseen varallisuuden tuottamiseksi hyväksikäyttäjille.

Keskustelua siitä, onko Suomessa kerjäämään pakottamiseen liitty-

(1) Toivonen, Virve: Pakkoavioliittojen ilmeneminen ja esiintulo Suomessa - Selvitysmuistio 2017. Helsingin yliopisto, Helsinki 2017. s. 11.

vää ihmiskauppa, on käyty jo vuosikymmenen ajan. Vaikka kerjääminen voikin pääosin olla puhtaasti sitä miltä se vaikuttaa - kerjäämistä elannon hankkimiseksi - voi sekaan mahtua myös joitakin sellaisia henkilöitä, joita toiminnassa hyväksikäytetään.

Pääosa ei turvapaikanhakijoita

Suomessa uhriksi joutuneista vain viisi oli turvapaikanhakijoita. Kolme asiakkaista oli aiemmin hakenut turvapaikkaa, mutta jäänyt nk. Paperittomaksi saatuaan lainvoimaisen kielteisen ratkaisun.

Yleisimmin uhri oli ollut Suomessa perhesiteen perusteella, EU-kansalaisena (ml. Suomen kansalaiset), esimerkiksi työperusteisella oleskeluluvalla tai kokonaan laittomasti.

Ilman paljastavaa toimintaa ei löydy uhrejakaan

Vuonna 2018 etenkin poliisin rikoksia paljastavan toiminnan kautta tunnistettiin useita uhreja, jotka pääsivät avun piiriin. Vuonna 2019 näin ei ole tapahtunut. Poliisin resursseja rikoksia paljastavaan toimintaan on vähennetty entisestään.

Samaan aikaan kunnista, lastensuojelusta, vankiloista ja terveydenhuollosta tulevat ohjaukset auttamisjärjestelmään ovat yhtä harvinaisia kuin aiemminkin.

Auttamisjärjestelmässä ollaankin huolestuneita siitä, ettei Suomessa olevia ihmiskaupan uhreja tavoiteta. Auttamisjärjestelmä ei itse tee etsivää työtä, vaan mahdolliset uhrit täytyy ohjata avun piiriin. Uhri voi hakeutua palveluihin myös itse.

Työvoiman hyväksikäyttöä voi tapahtua maataloilla Suomessa ja Suomen ulkopuolella. Kuvituskuva.

Useimpia hyväksikäytetty ulkomailta

Uusista asiakkaista suurinta osaa (lähes 70 %) oli hyväksikäytetty Suomen ulkopuolella. Eniten tunnistettiin seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhreja. Heistä 18:a oli hyväksikäytetty EU:n ulkopuolella ja 14:ä EU-valtiossa. EU:ssa hyväksikäytetyt oli useimmin pakotettu prostituutioon. Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan uhriksi joutuneita oli yleisimmin hyväksikäytetty EU:n ulkopuolella, tavallisesti omassa kotimaassa tai sen naapurimaassa.

14 asiakasta oli joutunut avioliittoon pakotetuksi kotimaassaan, mutta oli päässyt tilanteesta pakoon toiseen valtioon.

Elinkaupan uhreja tunnistettiin kaksi. Heiltä oli kotimaassaan viety tarkkaan valmistellussa leikkauksessa toinen munuainen. Leikkauksen valmistelu oli vienyt viikkoja, minkä ajan uhrit ovat olleet kiinni pidettyinä ja usein tajuttomiksi lääkittyinä. Leikkaushaavojen sulkemisen jälkeen uhrit on vapautettu kadulle.

Lapsisotilaana oli käytetty neljää henkilöä. Hyväksikäyttö oli tapahtunut yleensä uhrin omassa kotimaassa, jossa on ollut käynnissä pitkäaikainen konflikti. Rikolliseen toimintaan henkilöitä oli pakotettu sekä EU-maissa että EU:n ulkopuolella.

Ei apua ennen Suomea

Suomen ulkopuolella ihmiskaupan uhriksi joutuneista 96 % on hake-

nut Suomesta turvapaikkaa.

On tyypillistä, etteivät ulkomailla uhriksi joutuneet henkilöt ole saaneet apua ihmiskaupan uhriksi joutumiseen liittyen ennen saapumistaan Suomeen.

Vastaanottokeskukset aktiivisimpia

Asiakkaita ovat ohjanneet avun piiriin edelleen etenkin vastaanottokeskukset, Maahanmuuttovirasto sekä lakimiehet ja asianajajat. Myös turvakodit, järjestöt ja poliisi näkyvät tilastoissa.

18 mahdollista ihmiskaupan uhria hakeutui auttamisjärjestelmään itse tai tukihenkilönä toimivan kansalaisen avustuksella.

Kunnissa sekä esimerkiksi terveydenhuollossa ja vankiloissa uhreja on edelleen tunnistettu hyvin vähän. Muun muassa näillä alueilla tarve koulutukselle ja ohjeistukselle ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta sekä palveluihin ohjaamisesta

ta on ensisijaisen tärkeää.

Asiakasmäärä: ennätyslukema

Auttamisjärjestelmässä on 30.6.2019 enemmän asiakkaita kuin koskaan aiemmin. 458 asiakkaan lisäksi auttamisjärjestelmän palveluissa ovat myös asiakkaiden 129 alaikäistä Suomessa olevaa lasta. Yhteensä palveluissa oli kesäkuun lopussa 587 henkilöä.

Viime vuonna vastaavaan aikaan palveluiden piirissä oli 379 henkilöä, joista 80 asiakkaiden alaikäisiä lapsia.

Tilastot eivät kerro kaikkea

Seuraavilla sivuilla alkuvuoden 2019 tilastot esitellään kaavioina. Tilastot kertovat auttamisjärjestelmään ohjatuista ja asiakkaaksi otetuista henkilöistä.

Auttamisjärjestelmään otettavat henkilöt ovat mahdollisia ihmiskaupan uhreja. Joidenkin asiakkaaksi otettujen henkilöiden koh-

dalla voi myöhemmin käydä ilmi, etteivät he ole joutuneet ihmiskaupan uhriksi.

Toisinaan saattaa selvitä, että asiakkaaksi otettu henkilö on valehdellut uhriksi joutumisestaan saadakseen järjestelmän tarjoamia etuja.

Ihmiskaupan uhrit, jotka eivät ole halunneet hakea apua viranomaisilta, ovat voineet saada apua ihmiskaupan uhreja auttavilta järjestöiltä. Nämä henkilöt eivät näy auttamisjärjestelmän tilastoissa.

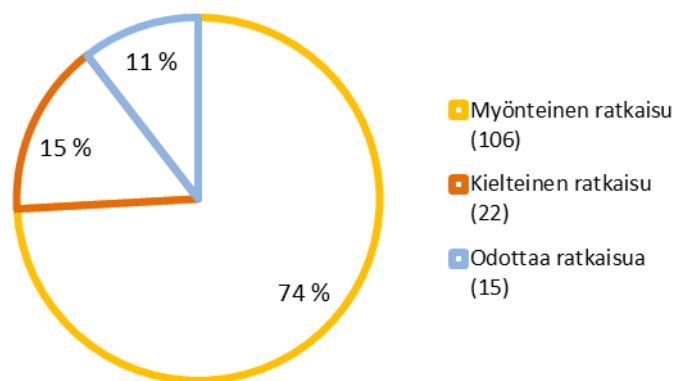
Moni uhri ei koskaan uskalla tai pysty irrottautumaan tilanteestaan ja hakeutua avun piiriin. Osaa taas ei koskaan tunnisteta, eivätkä he saa tietoa tarjolla olevasta avusta. Tällaiset henkilöt eivät luonnollisesti näy missään tilastoissa.

UUDET ASIAKKAAT TILASTOINA 1.1.—30.6.2019

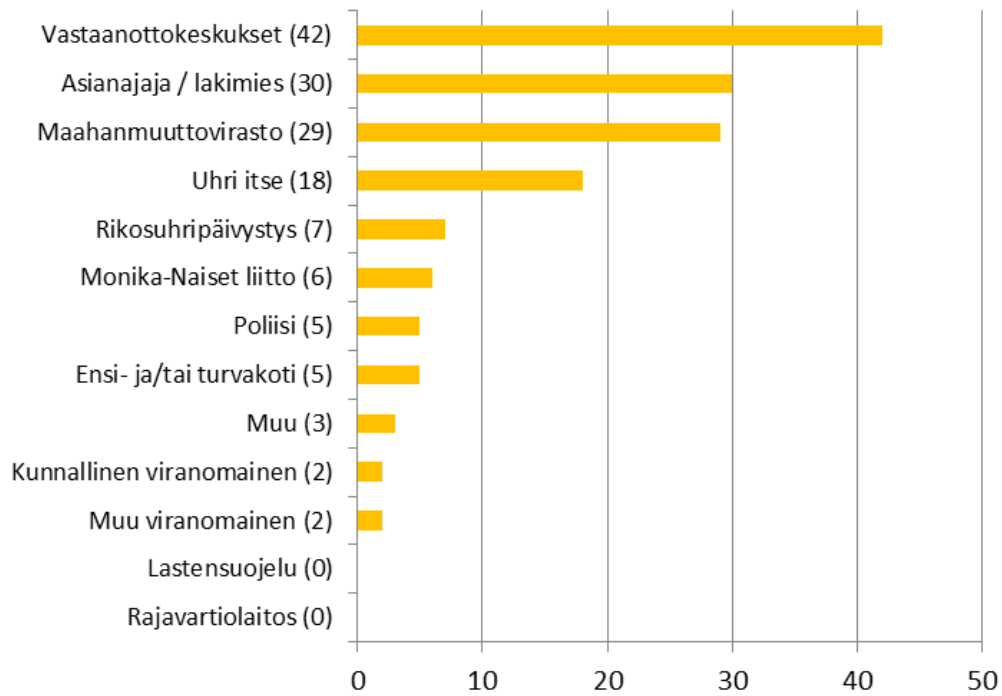
Alkuvuonna 2019 auttamisjärjestelmään ohjattiin eli esitettiin 143 henkilöä. Heistä 106 otettiin auttamisjärjestelmän asiakkaaksi. Päätöstä odotti 30.6. vielä 15 henkilöä.

Lisäksi auttamisjärjestelmä teki vuonna 2019 myönteisen päätöksen yhdeksälle loppuvuodesta 2018 järjestelmään esitetyille henkilöille. Myös nämä yhdeksän uutta asiakasta on laskettu mukaan alla oleviin tilastoihin. Kolmelle vuonna 2018 esitetyille henkilöille tehtiin vuoden 2019 aikana kielteinen päätös.

Ratkaisut esityksiin (143)

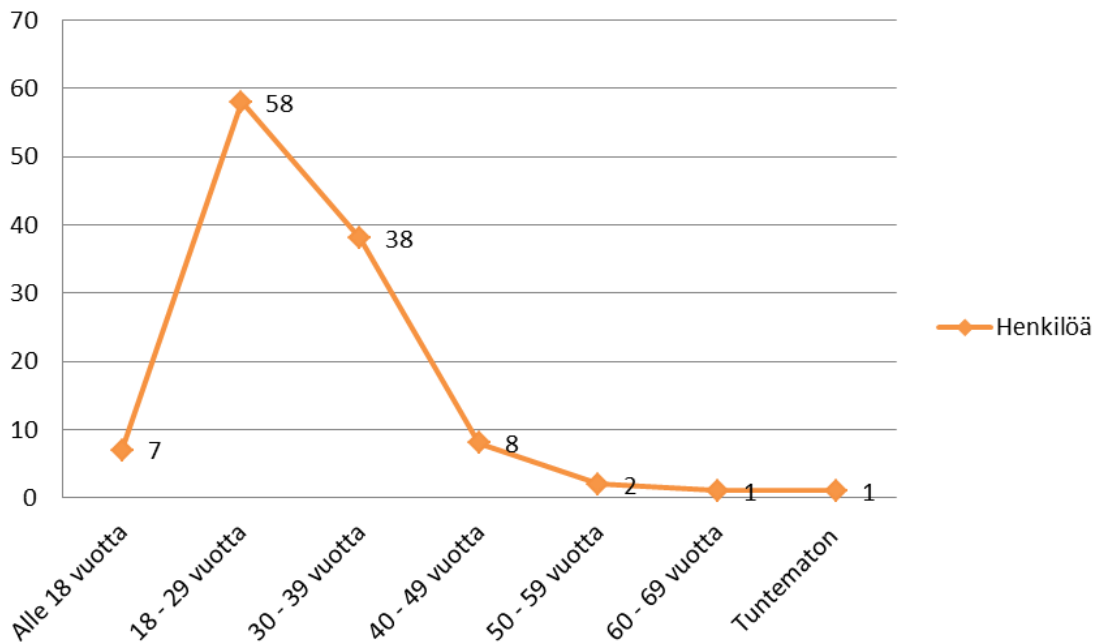

Auttamisjärjestelmään uhreja ohjanneet tahot alkuvuonna 2019 - esityksiä 143

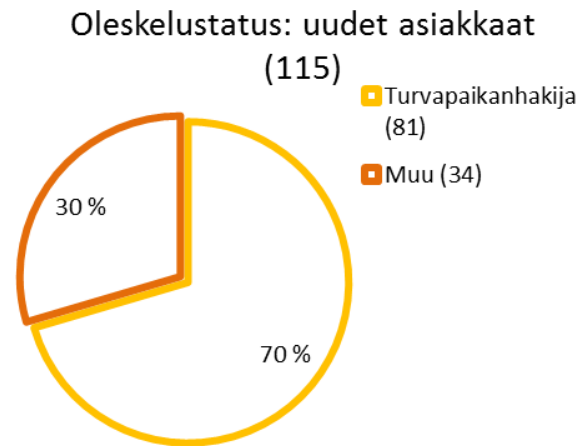
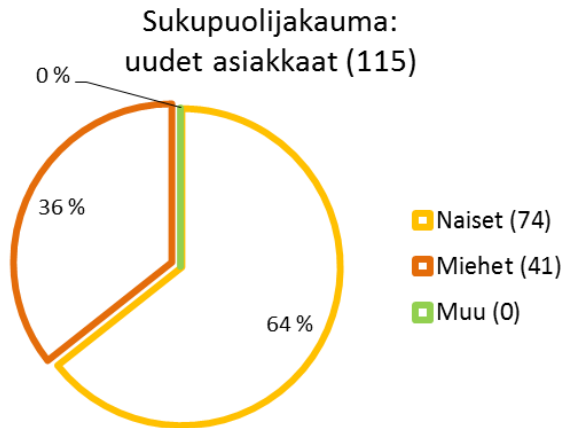

Kunnissa ja terveydenhuollon piirissä tunnistetaan edelleen erittäin vähän mahdollisia ihmiskaupan uhreja.

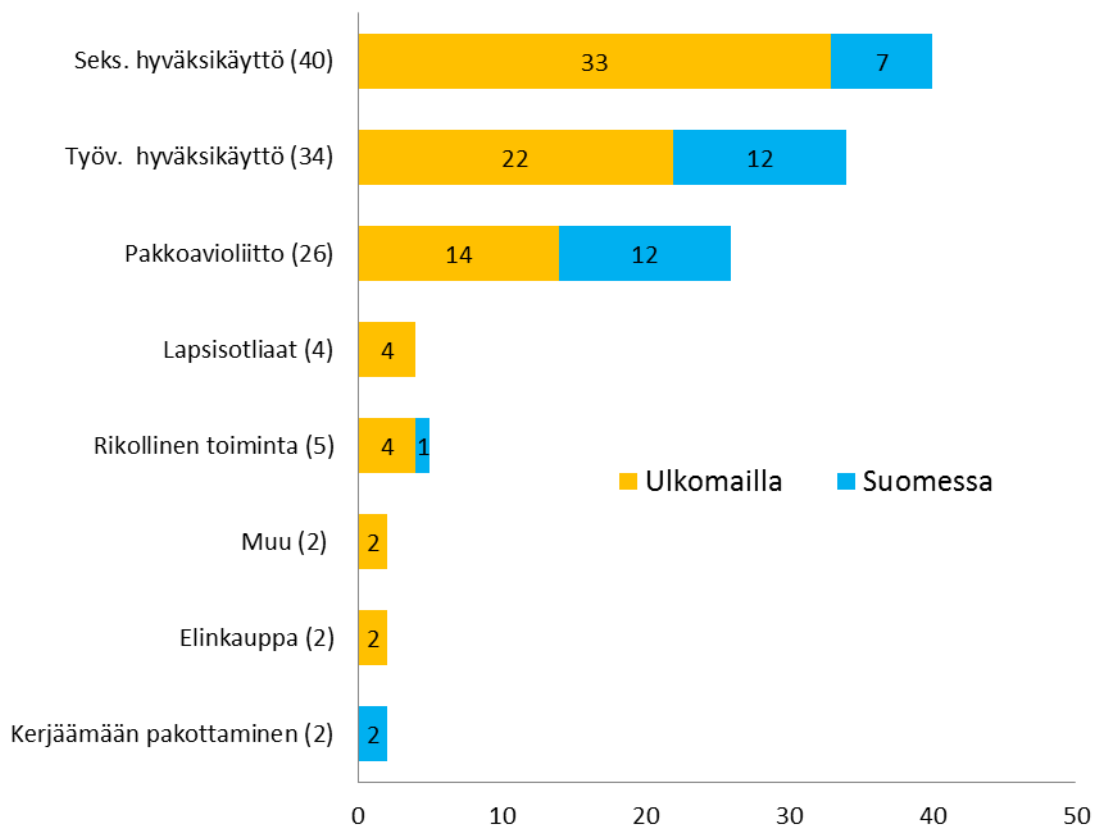
Uusien asiakkaiden (115) ikäjakauma

Suuri osa uusista asiakkaista on nuoria aikuisia. Alaikäisiä asiakkuuteen tuli kahdeksan. He ovat teini-ikäisiä (13 - 17 vuotta).

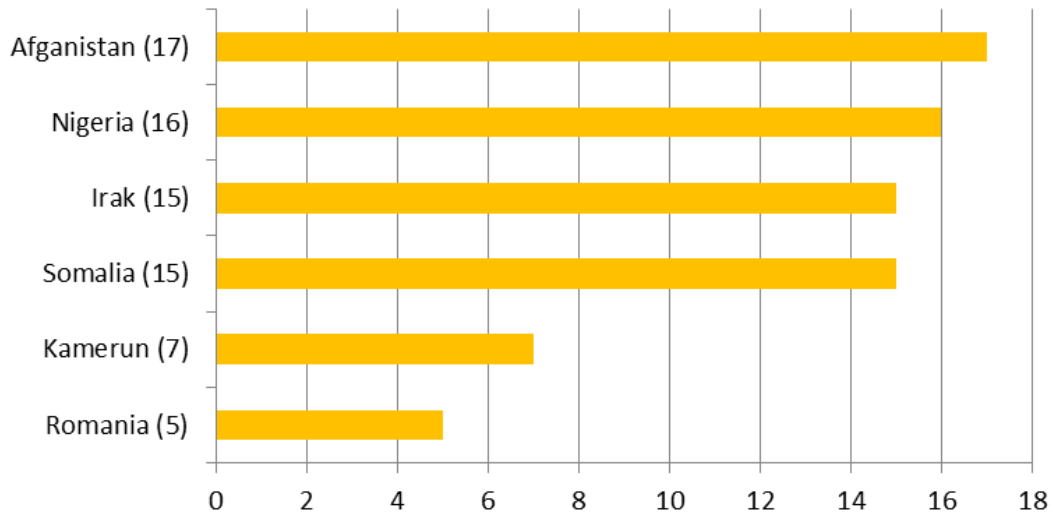

Hyväksikäyttötarkoitus ja -paikka: ulkomailla / Suomessa (115)

Suomessa uhriksi joutuneita on tunnistettu tänä vuonna suhteessa edellisvuotta vähemmän. Tämä johtuu mm. rikoksia paljastavan toiminnan puutteesta.

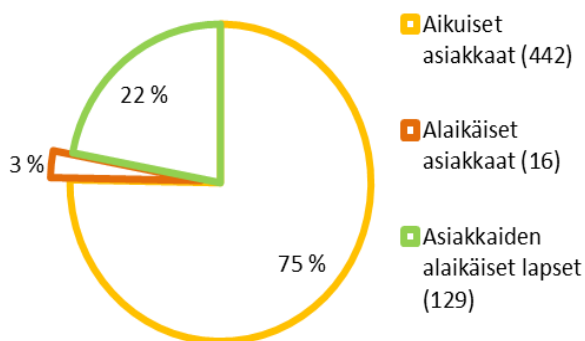
Yleisimmät kansalaisuudet: uudet asiakkaat (115)

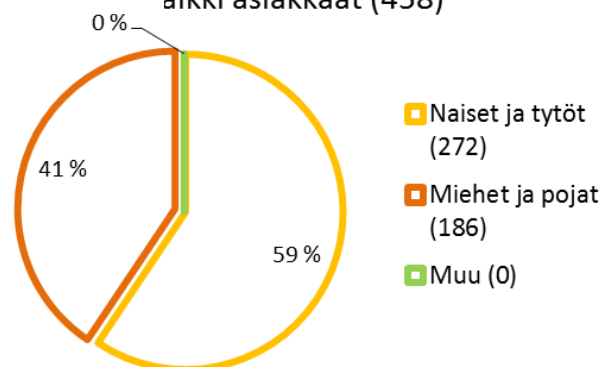
Auttamisjärjestelmän uudet asiakkaat edustavat 28 eri kansalaisuutta. Taulukossa näkyvät ne kansalaisuusryhmät, joita edustaa viisi tai useampi asiakas.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN KAIKKI ASIAKKAAT 30.6.2019 - ENNÄTYSMÄÄRÄ

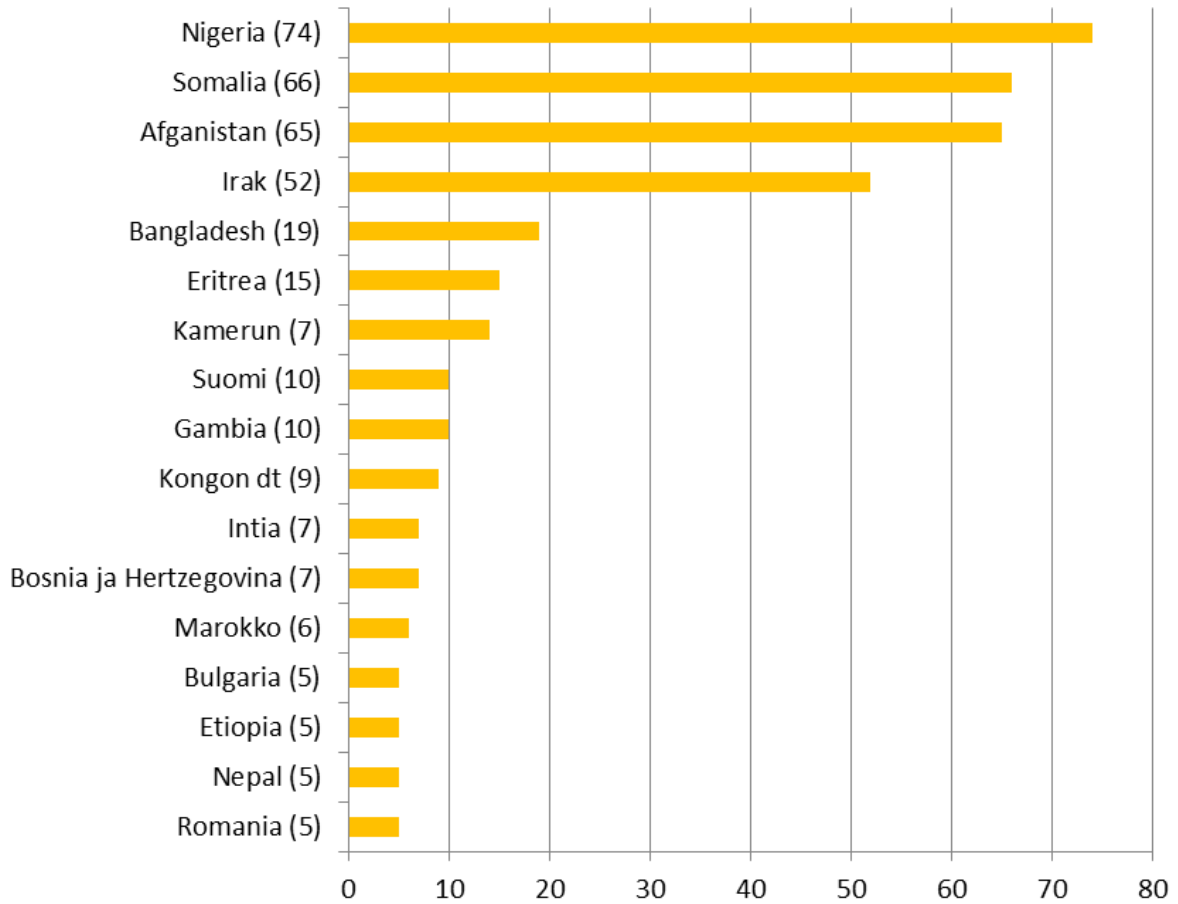
30.6.2019 auttamisjärjestelmän palveluiden piirissä olevat henkilöt (587)

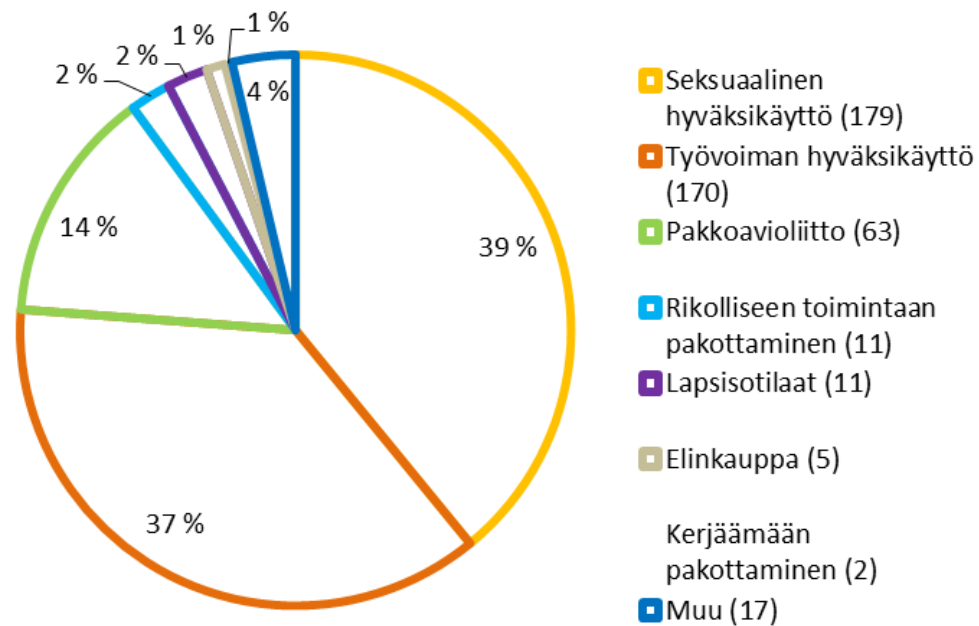
Sukupuolijakauma: aikki asiakkaat (458)

Yleisimmät kansalaisuudet: kaikki asiakkaat (458)

Hyväksikäyttötarkoitus: kaikki asiakkaat (458)

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN TEKEMÄ VIRALLINEN TUNNISTAMINEN

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on alkuvuonna 2019 ennäyttänyt arvioida 20 asiakkaansa virallista tunnistamista ihmiskaupan uhriksi. Tämä on hieman enemmän kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan.

Näistä 20 asiakkaasta 16 päätettiin tunnistaa ja neljä jätettiin tunnistamatta eli heidän ei arvioitu joutuneen ihmiskaupan uhriksi.

Auttamisjärjestelmä arvioi asiakkaidensa virallista tunnistamista silloin, kun asiakas on mahdollisesti joutunut ihmiskaupan uhriksi ulkomailla, eikä esitutkintaviranomainen ole voinut tutkia rikosta Suomessa.

Auttamisjärjestelmään otettu henkilö katsotaan vasta *mahdolliseksi* ihmiskaupan uhriksi. Tämän jälkeen henkilö voidaan virallisesti tunnistaa ihmiskaupan uhriksi. Virallisen eli nk. *varsinaisen* tunnistamisen voivat tehdä esitutkintaviranomainen, Maahanmuuttovirasto sekä auttamisjärjestelmä.

Ennen päätöstä asiakkaan virallisesta tunnistamisesta auttamisjärjestelmä kuulee monialaista asiantuntijaryhmää, johon kuuluu jäseniä sosiaalityön, lastensuojelun ja terveydenhuollon aloilta, poliisista, Keskusrikospoliisista, Rajavartiolait-

Avun piiriin pääsee mahdollinen ihmiskaupan uhri. Myöhemmin arvioidaan, joutuiko asiakas nimenomaan ihmiskaupan uhriksi. Kuvituskuva.

tokselta, Maahanmuuttovirastosta sekä Joutsenon vastaanottokeskuksesta. Asiantuntijaryhmän jäsenet hoitavat tehtävänsä virkavastuulla oman perustyönsä ohessa.

Virallisesti tunnistettu ihmiskaupan uhri voi jatkaa auttamisjärjestelmän palveluissa, kunnes hän ei niitä enää tarvitse. Mikäli asiakasta ei voida virallisesti tunnistaa, päättyvät auttamisjärjestelmän palvelut. Muuta oikeusvaikutusta auttamisjärjestelmän tekemällä virallisella tunnistamisella ei ole.

Auttamisjärjestelmän sekä asiantuntijaryhmän rajallisten resurssien vuoksi tunnistamisen arvioimista ei ole pystytty tekemään siinä mittakaavassa, kuin asiakasmäärä edellyttäisi. Tämän vuoksi tunnistamisen arvioimista odottaa 30.6.2019 jopa 57 auttamisjärjestelmän asiakasta.

Odottaessaan virallista tunnistamista asiakas voi kuitenkin olla auttamisjärjestelmän palveluissa ja saada ihmiskaupan uhreille tarkoitettuja auttamistoimia.

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN ANTAMAT HARKINTA-AJAT

Alkuvuodesta 2019 auttamisjärjestelmä antoi harkinta-ajan 12:lle asiakkaalleen. Harkinta-ajat olivat kestoltaan keskimäärin kahdesta neljään kuukautta.

Harkinta-aika voidaan antaa henkilölle, joka oleskelee Suomessa laittomasti. Harkinta-ajan maksimipituus on kuusi kuukautta ja sen aikana uhrin oleskelu Suomessa on laillista.

Harkinta-ajan ihmiskaupan uhri voi antaa myös esitutkintaviranomainen. Voit lukea lisää harkinta-ajasta ja virallisesta tunnistamisesta osoitteessa ihmiskauppa.fi.

IHME-HANKE

PÄÄTTYI

- JA YLITTI ODOTUKSET

IHME-hankkeen kautta on mm. järjestetty koulutusta esitutkintaviranomaisille ja selvitetty lapsiin ja nuoriin kohdistuvan ihmiskaupan tilannetta Suomessa. Hanke päättyy saavutettuaan ja jopa ylitettyään sille asetetut tavoitteet.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän hallinnoima IHME-hanke on tullut päätökseensä 31.5.2019. Lähes kaksi vuotta kestänyt, Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahaston (ISF-P) tukeman hankkeen tavoitteena on ollut vahvistaa ihmiskaupan vastaisen työn osaamista Suomessa erityisesti esitutkintaviranomaisten kohdalla. Hankkeen viimeisen puolen vuoden aikana huomio onkin ollut esitutkintaviranomaisten koulutusten juurruttamisessa ja lapsiin ja nuoriin kohdistuvan ihmiskaupan tuomisessa tapetille.

Lähes 1200 poliisia ja rajavarti-jaa osallistunut hankkeen ihmiskaupakoulutuksiin

IHME-hankkeen suurin panostus ja samalla onnistuminen on liittynyt esitutkintaviranomaisten ihmiskaupakoulutuksiin.

Lähtökohta hankkeelle on ollut se, että esitutkintaviranomaisilla ei ole ollut varsinaista ihmiskauppaan syventyvää koulutusta, jolla voidaan tukea ihmiskauppailmiön ymmärtämistä, uhrien tunnistamista ja ihmiskauppaan liittyvien esitutkintojen tekemistä. Hank-

keen lopussa tilanne on hyvin toisenlainen.

Sekä poliisilla että Rajavartiolaitoksella on kohdennettu kaksiosainen koulutusmoduuli omassa Moodle-ympäristössään, minkä lisäksi koko Suomen kattavissa esitutkintaviranomaisille suunnatuissa lähikoulutuksissa on ollut yhteensä lähes 1200 osallistujaa.

Hankesuunnitelmassa alkuperäinen tavoite oli kouluttaa noin 180 poliisia ja rajavarti-jaa, joten tavoite on ylitetty moninkertaisesti.

Koulutukset on nähty sen verran toimiviksi, että auttamisjärjestelmän koulutusyhteistyö Raja- ja merivartiokoulun ja Polamkin kanssa jatkuu hankkeen jälkeen.

Kaikki rajavartijaksi ja poliisiksi opiskelevat tulevat saamaan tästä IHME-hankkessa rakennetun peruskoulutuksen ihmiskaupasta.

Kirsikkana kakun päällä tieto koulutuksista on levinnyt myös muihin viranomaisiin ja koulutuksia tullaan järjestämään syksyn 2019 aikana mm. ulkoministeriön maa-hantulolupa-asioiden palvelukeskuksessa.

Selvitys lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta ihmiskaupasta tuonut lisää tietoa ilmiöstä Suomessa

IHME-hankkeen kevään 2019 suurin puserrus liittyi ehdottomasti selvitykseen lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta ihmiskaupasta Suomessa. Alun perin noin 30–50-sivuiseksi tietoa yksiin kansiin koavaksi opukseksi tarkoitettu projekti paisui yli 100-sivuiseksi ilmiötä hyvin kuvaavaksi selvitykseksi. Ilman Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti Heunin tutkijoiden panostusta ja osaamista selvitys olisi jäänyt huomattavasti köykäisemmäksi.

Koska kokonaiskuvaa ilmiöstä ja siihen liittyvistä haavoittuvuustekijöistä ei ole juuri ollut olemassa aikaisemmin, ei ole yllättävää, että selvitys sai julkaistuseminaarinsa yhteydessä 21.3.2019 laajan mediahuomion Suomessa.

Ihmiskaupan vastaisen työn toimijoille selvityksessä oli paljon tuttuja elementtejä esimerkiksi suomalaisten lasten joutumisesta seksuaalisen hyväksikäytön eri muotojen uhriksi.

Selvityksessä yllätyksenä tuli Suomessa tapahtuva rikollisessa toiminnassa hyväikäyttö, joka koskee erityisesti koulukodeista karkaavia ”hatkaavia” nuoria.

Ilmiöiden näkyväksi tuomiseksi ja niiden ehkäisemiseksi näkyvyys mediassa oli äärimmäisen tärkeää. Projektipäällikkö sai myös vetää rastin seinään esiinnyttyään ensimmäistä kertaa Ylen klo 20:30 uutisissa.

Selvityksellä on ollut vaikutavuutta näkyvyytensä vuoksi monella tavalla. Julkaisu-seminaariin ja sitä seuranneeseen jatko-seminaariin osallistui yli 170 henkilöä paikan päällä ja etäyhteyksin.

Useampi selvityksen suosituksista päättyi tavalla tai toisella Rinteen hallituksen hallitusohjelmaan. Selvityksen jälkeen Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) päätti sisällyttää lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan erillisenä osiona vuosille 2020–2025 tehtävää lapsiin kohdistuvan väkivallan toimenpideohjelmaa.

IHME-hankkeen puitteissa on käyty myös keskusteluja Opetushallituksen kanssa mahdollisesta yhteistyöstä opetus- ja kasvatusalalla. Nämä keskustelut ja selvityksen tulosten levittäminen jatkuvat myös seuraavien vuosien aikana. Julkaisu-seminaarin puheenvuorot on mahdollista katsoa tallenteina auttamisjärjestelmän Youtube-kanavalta osoitteessa <https://bit.ly/2XHGuPv>.

IHMEiden tekeminen jatkuu vaikka hanke on virallisesti päättynyt

Huolimatta siitä, että IHME-hanke on virallisesti päättynyt, työ hank-

Lapsikauppaselvityksen julkistamistilaisuudessa maaliskuussa 2019 sisäministeri Kai Mykkänen (oik.) ja projektipäällikkö Veikko Mäkelä.

keen tavoitteiden ja tuloksien parissa jatkuu edelleen. Tästä pitävät huolen monet hankkeen aikana ja saavutettujen tuloksien myötä syntyneet yhteistyökuviot.

Hankkeessa rakennettua materiaalia ja ihmiskauppa.fi -sivuja päivitetään vielä tulevaisuudessakin. Tämä on myös osoitus siitä, että hankkeella on ollut merkitystä ihmiskaupan vastaisen työn kehittämisessä Suomessa.

Henkilökohtaisella tasolla hanke on myös kehittänyt projektipäällikön ja monen muun hankkeeseen osallistuneen osaamista ihmiskaupasta ja sen ehkäisystä.

Auttamisjärjestelmä

ja projektipäällikkö kiittävät kaikkia hankkeessa mukana olleita - jatkoon yhteistyö yhtä hedelmällisenä myös tulevaisuudessa!

Projektipäällikkö Veikko Mäkelä siirtyy takaisin auttamisjärjestelmän perusvahvuuteen ja yhteyden nykyiseen ylitarkastajan saa edelleen ositteesta veikko.makela@migri.fi

IHME-hanke sai tukea Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF-P).

SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTO
- POLIISIYHTEISTYÖ, RIKOLLISUUDEN
EHKÄISEMINEN JA TORJUMINEN SEKÄ
KRIISINHALLINTA
Euroopan unionin tuella

AUTTAMISJÄRJESTELMÄ EDUSTAA SUOMEA ITÄMEREN VALTIOIDEN NEUVOSTOSSA

Ihmiskaupan vastaisen työryhmän johtajan mukaan ihmiskauppaongelma kasvaa ja vaarantaa turvallisuutemme, mikäli sen leviämiseen ei puututa.

Itämeren valtioiden neuvoston ihmiskaupan vastainen työryhmä (Task Force against Human Trafficking eli TF-TB) on toiminut vuodesta 2006. Ryhmä koostuu ihmiskaupan vastaisen työn asiantuntijoista 11 jäsenvaltiosta. Suomesta työryhmässä edustaa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä.

Seuraavilla sivuilla työryhmän johtaja Vineta Polatside kertoo työryhmän toiminnasta sekä Suomen osallisuudesta siinä. Polatsiden näkemys ihmiskaupan leviämisestä on lohduton - jollei ongelmaan puututa.

Lisää ihmiskauppatuomioita!

Työryhmän huomio on viime aikoina kiinnittynyt siihen, ettei jäsenvaltioissa ole pystytty saamaan riittävästi ihmiskauppatuomioita suhteessa siihen, kuinka paljon uhreja on tunnistettu.

Itämeren valtioissa järjestetäänkin seuraavaksi work shoppeja rikosprosessiin liittyville viranomaisille sekä päättäjille. Auttamisjärjestelmä isännöi työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän work shopin, sillä Suomessa on onnistuttu nimenomaan tällä alueella.

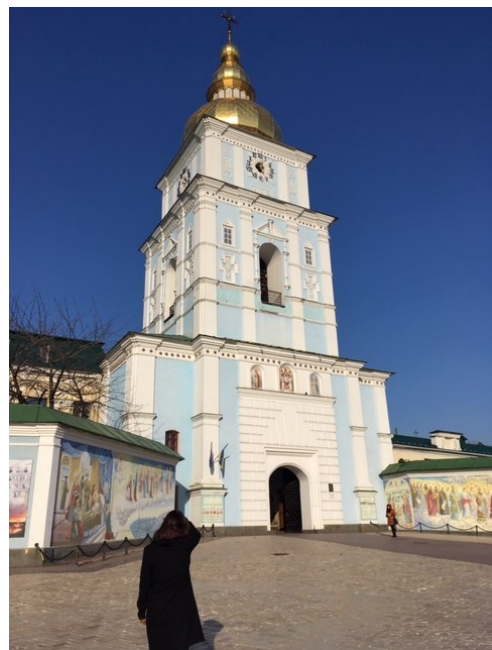
Ohjeita medialle

Työryhmän agendalla on myös laatia ohjeet medialle tukemaan sitä, että ihmiskaupasta välittyisi yleisölle oikeanlainen kuva. Auttamisjärjestelmä on tehnyt hankkeeseen liittyen tutkimuksen ihmiskaupan esiintymisestä suomalaisessa uutismediassa (ks. S. 4). Lokakuussa Varsovassa julkaistavat ohjeet perustuvat Itämeren valtioissa tehtyihin mediatutkimuksiin.

Yhteistyötä ihmiskauppatapauksissa

Auttamisjärjestelmä osallistui keväällä 2019 tiedonhankintamatkoille Romaniaan, Bulgariaan ja Ukrainaan. Matkojen tarkoitus oli selvittää, minkälaista ihmiskauppaa kustakin valtiosta Suomeen kohdistuu sekä sitä mihin toimijaan Suomesta voidaan olla turvallisesti yhteydessä, jos uhri haluaa palata kotimaahansa, ja minkälaista apua uhrin on mahdollista saada.

Työryhmä selvittää parhaillaan Itämeren valtioiden mahdollisuuksia tehdä parempaa yhteistyötä ihmis-

Auttamisjärjestelmä vieraili Ukrainan pääkaupunki Kiovassa huhtikuussa 2019.

kauppatapauksissa. Tämä koskee niin uhrin kotiinpaluuta kuin kansainvälistä rikostutkintaa.

Kuntia vahvistettava ihmiskaupan vastaisessa työssä

Työryhmä on STROM-projektinsa kautta pyrkinyt vahvistamaan kuntatoimijoita ihmiskaupan tunnistamisessa, ihmiskauppatilanteen kartoittamisessa sekä uhrien auttamisessa. Kunnille on tehty ohjeet, jotka on käännetty kaikille jäsenvaltioiden kielille sekä englanniksi.

COUNTER TRAFFICKING IN THE BALTIC SEA REGION

Vineta Polatside (4th from the left) speaks at the Romanian Ministry of the Interior in Bucharest in May 2019.

Have you heard about the Mariana trench? It is the deepest natural trench in the world, located in the Pacific. While thousands of climbers have successfully climbed the Mount Everest, the highest point on Earth, only a few people have descended to the planet's deepest point.

Being one of the most remote and fascinating places on Earth the Mariana trench is not immune to pollution. It contains extraordinary pollution levels. Pollution, ultimately, reaches all levels of our planet and life.

In that regard, exploitation and trafficking in human beings (THB) is just like pollution. It is something toxic entering the system.

It pollutes the society and the deeper we are looking, more severe it becomes. Just like with other toxic

phenomena THB cannot be eradicated by one country single-handedly.

To fight this crime in the Baltic Sea Region the Heads of Government came together in 2006 in Reykjavik and integrated a Task Force against Trafficking in Human Beings (TF-THB) into the Council of the Baltic Sea States (CBSS) framework. Since then the Task Force continues to strive for the Baltic Sea Region to become safer and more difficult for criminals to recruit and exploit vulnerable people.

Who are we and what exactly are we doing?

The TF-THB is a dedicated expert group consisting of government experts from eleven member states of the CBSS.

The National Assistance System for Victims of Human Trafficking

(Joutseno Reception Centre) represents Finland in this expert group and brings in extensive direct experience and expertise in identifying and assisting victims of human trafficking.

TF-THB gathers around the table policy makers with operational staff working directly with victims, including law enforcement officials, diplomatic and consular personnel, academia and civil society.

Although the number of human trafficking cases remains high, significant progress to counteract trafficking in human beings has been made in the Baltic Sea region.

Too many victims, too few convictions

The TF-THB tries to ensure that the common challenges of combating human trafficking in the region

become common priorities for the Member States.

Our current focus is on efficient prosecution and provision of victims' rights in criminal proceedings, because too many victims of human trafficking are identified, and many criminal investigations are initiated while too few criminal cases reach courts and are adjudicated.

A recent conference held in Riga "Human Trafficking - a crime with too few convictions and too many victims" clearly demonstrated that prosecuting human trafficking cases, especially for newer forms of human trafficking, like trafficking for labour exploitation, forced begging and criminal activities presents many challenges.

Following the conference, international workshops will be organised to train law enforcement officials and policy makers how to ensure more effective prosecution of human trafficking cases.

The Finnish National Assistance System will host the workshop focusing on prosecution of labour trafficking cases as Finland is the front runner in this field.

Bridging together different countries' victim assistance systems

We help CBSS countries to align their national interests with funding sources' priorities, bringing money where it is needed the most.

For example, currently we are bridging together national assistance systems of our member states insuring that transition of a

victim from one national assistance system to another one is as smooth as possible. It will also provide practitioners contact details of and information about the work carried out by relevant actors in other countries.

Helping journalists avoid harmful stereotypes

We also address the visibility of human trafficking and false presumptions that it is a hidden crime, by helping journalists to better

understand the problem and to shape how THB is communicated and portrayed in the media, for example by avoiding stereotypes and stigmatizing stories. The guidelines "Media and Trafficking in Human Beings" will be launched this October in Warsaw.

Strengthening municipalities in the fight against THB

We train national and local actors on how to fight crimes that are of global nature, to identify victims and prosecute criminals.

Within Project "STROM – Strengthening the role of Municipalities in the Work against Trafficking in Human Beings in the Baltic Sea Region" trainings were organized for local actors on how to step up

their action against human trafficking.

Developed guidelines for municipalities provide concrete steps how to map out the local trafficking situation, how to identify and assist victims and how to establish and strengthen measures to prevent trafficking in human beings and related exploitation.

"It can soon endanger all of us"

The Task Force also functions as an information center for Human Trafficking and related issues in the Baltic Sea Region. In autumn a third Human Trafficking 2019 Baltic Sea Region Round-up Report will be launched along with the comprehensive Human Trafficking Glossary.

There are still many challenges - objective and subjective - we need to address. The bad news is that there is no one big fix to eradicate THB, but the good news is that small improvements and developments are there.

As with pollution, it did not happen over one or ten years, but it can soon endanger all of us. We need to put in all our efforts now to make sure that perpetrators are vigorously pursued and prosecuted and victims of all forms of human trafficking are adequately assisted.

Vineta Polatside

**Senior Adviser and Head of Unit
Council of the Baltic Sea States**

AUTTAMISJÄRJESTELMÄN HENKILÖKUNTA

Auttamisjärjestelmässä työskentelee tällä hetkellä kolme sosiaalityön ammattilaista ja viisi ylitarkastajaa. Auttamisjärjestelmän sosiaaliohjaajien virkapaidat ovat Joutsenon vastaanottokeskuksessa sekä Oulun vastaanottokeskuksessa. Uusi sosiaalityöntekijä aloittaa auttamisjärjestelmän palveluksessa elokuussa 2019. Hänen virkapaikkanaan on Helsinki. Hän tekee auttamisjärjestelmän asiakastyötä yhdessä sosiaaliohjaajien kanssa. Ylitarkastajat työskentelevät sekä Helsingissä että Joutsenossa.

Kesällä 2019 auttamisjärjestelmässä työskentelee hallinnon puolella myös korkeakouluharjoittelija.

Sekä ylitarkastajat että sosiaalityön ammattilaiset tekevät liikkuvaa työtä ja matkustavat ympäri Suo-

mea asiakasasioissa, kouluttamassa sekä erilaisissa verkostoissa ja tapahtumissa puhumassa ja keskustelemassa ihmiskaupaan liittyvistä ilmiöistä ja asioista.

Merkittävän työpanoksensa auttamisjärjestelmän toiminnalle antavat myös Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja sekä auttamisjärjestelmän asiakkaiden asioita käsittelevä ja auttamisjärjestelmälle konsultaatioapua antava terveydenhoitaja.

Auttamisjärjestelmä toimii asiakastyön lisäksi ihmiskaupan uhrien tunnistamisen ja auttamisen osaamiskeskuksena, ja osallistuu koulutus- ja konsultaatiotehtäviin. Näihin tehtäviin osallistuvat kaikki auttamisjärjestelmän työntekijät.

YHTEYSTIEDOT

Lisätietoa antavat:

Johtaja Jari Kähkönen

P. 02954 63 210

Ylitarkastaja Terhi Tafari

P. 02954 63 240

5.8.2019 alkaen:

Ylitarkastaja Katri Lyijynen

P. 02954 63 223

INFONUMERO 24/7:

029 54 63 177

**IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ**

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

IHMISKAUPPA.FI

@ihmiskauppa

Ihmiskauppa.fi